

Plaats en datum

- 1 Ik ben in België geboren, ik ben Belg.
Maar België is nooit geboren in mij.
- Ik ben in Vlaanderen geboren voor altijd
Maar niet in Vlaanderen stond mijn oudste wieg.
- 5 Vlaanderen is mijn moderne kunstmoeder nu
Van wie ik mijn kindertong niet kreeg,
van wie ik de hartbrekende wartaal bestudeer.
Vlaanderen werd traag mijn historische vader
Wiens voorgeslacht het mijne niet is.
- 10 Ik ben geboren in Limburg, koud,
Een koude, koude provincie.
Ik heb het er heet gekregen.
- Ik ben ook geboren in Bree, Loons
En Luiks, een dodenstad, een middenstand
- 15 Met een zangerig, klagerig plat
Dat me hardop droomt als ik slaap,
Als ik slapend word ondergedompeld
In langzaam Nederduits.
Dat is muziek
- 20 Die ouder, me vertrouwder is dan dit
En ik die hier probeer te transponeren.
- En ten slotte, als gezonde zoon
Van veel kanonnenvlees, ten slotte
Ben ik geboren in 1947,
- 25 Een rauwe datum, een hoopvolle tijd,
Een wereldwijd tekort dat groeit
In mij, in mij volwassen wordt.

Uit: *De gedroomde figuur*, 1986

Plaatsbepalingen zonder gps

Hoe leggen Vlamingen aan Engelsen of Fransen uit welke taal ze spreken? Belgisch bestaat niet en Vlaams is geen officiële taal. En verder: waarom zijn er zulke grote uitspraakverschillen tussen Vlamingen en Nederlanders, terwijl ze toch allemaal Algemeen Nederlands praten? Nederlanders vinden dit misschien hilarisch, maar als je Vlaming bent, leg het dan maar eens uit in het buitenland!

Moet België splitsen? Vraag aan de Vlamingen: voelen we ons nu Belg of Vlaming? Wat vinden Nederlanders ervan? Heb je het over Vlamingen of over Belgen of allebei?

Zullen de dialecten in Vlaanderen en Nederland overleven? Wat is hun bestaansrecht?

Net als met Google Earth zoomen we met dit gedicht steeds nauwkeuriger in: van België naar Vlaanderen, over Limburg en de plaats Bree waar Nolens werd geboren, tot de voorvaderen van Leonard Nolens.

Hijzelf lijkt geen overtuigde Belg, want 'België is nooit geboren in mij' (2). Dat is één van die typische paradoxen van Nolens. Je zou namelijk verwachten dat het vaderland ook in de inwoner leeft. Typisch Belgisch, er is niet zoiets als nationale euforie. Alleen in voetbaltijden kan dat al eens veranderen.

Ook Vlaanderen lijkt Nolens dat thuisgevoel niet te geven, 'Maar niet in Vlaanderen stond mijn oudste wieg' (4). Vlaanderen werd zijn 'moderne kunstmoeder' (5). Vlaanderen leerde hem niet zijn moedertaal of zoals hij het noemt zijn 'kindertong' (6). Hij leerde het dialect van Bree, de plaats waar hij zijn jeugd doorbracht.

Limburg herinnert hij zich als 'Een koude, koude provincie. Ik heb het er heet gekregen' (11). Dit verwijst naar de jeugdherinneringen: de dood van zijn vader, zijn verdrietige moeder en het huis dat hij zo snel mogelijk ontvluchtte.

In Bree leerde hij wel zijn 'kindertong', een kruising tussen Loons en Luiks. Dit 'klagerig plat, / Dat me hardop droomt als ik slaap' (15-16). In de bundel *Derwisj* (2003) gebruikt hij in het gedicht 'Liefdes geschiedenis' het Brees om zijn 'grute leefde' (grote liefde) te verklaren. Dat prachtige Brees klinkt hem als muziek in de oren.

Ten slotte belanden we bij de voorvaderen van Nolens, 'veel kanonnenvlees' (23), waaruit hij in 1947 werd geboren. Dat kanonnenvlees verwijst naar de voorbije oorlogen.

De dichter heeft zijn eigen leven met deze coördinaten bepaald.

Lessuggesties bij het gedicht 'Plaats en datum'

1. 'Grute leefde voor de taal' *Stel- of dichtoefening*

Spreek jij of spreken je ouders een dialect? Noem enkele poëtische woorden uit je dialect. Kan je er een gedicht of een poëtische tekst mee schrijven?

2. Fijngeslepen taal *Literaire technieken opsporen*

Som enkele herhalingen in het gedicht op.
Waar vind je een chiasme (kruisstelling)?
Noem enkele paradoxen.
Met welke metaforen wordt 'Vlaanderen' beschreven? En Bree?
Zoek een aantal personificaties in het gedicht.
Wat vind je van de titel?

3. Als je later een tweede taal leert

Vraag een anderstalige hoe het is om anderstalig te zijn en laat hem/haar in de thuistaal iets zeggen over die taal.

Hoe voelt een anderstalige zich in België of Nederland? Welke identiteit ervaren anderstalige kinderen die in Nederland of België zijn geboren? Op school spreken ze verplicht Nederlands, maar is dat ook de taal die ze zouden gebruiken in een gedicht, een liefdesbrief of bij een scheldtirade?

